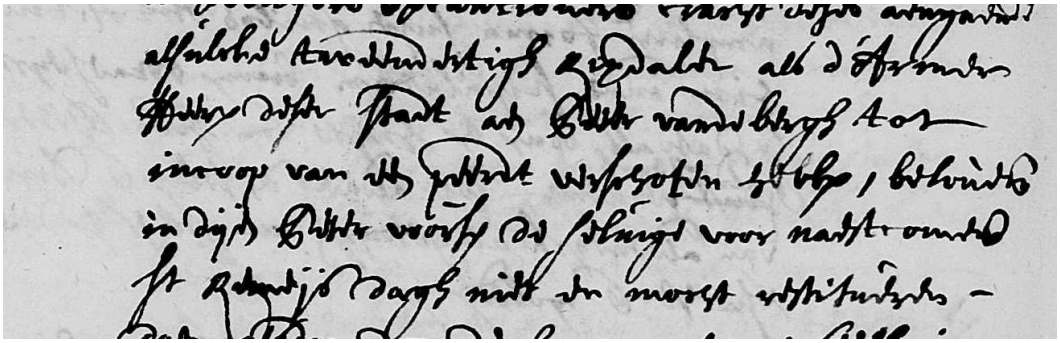
Peter en de aankoop van een paard

Op 5 juli 1702 stelde Ruth Visschers zich borg voor geld dat aan Peter van den Bergh was voorgeschoten. Op 16 september legde een verkoper uit Dortmund vast dat hij een bruine ruin aan Peter had verkocht. Ruth was bij beide akten betrokken. Peters eigen ondertekening ontbreekt in beide stukken.

5 juli 1702 · Nr. 184 · Een borgstelling

Bij Franciscus Craens verscheen Ruth Visschers, in de akte aangeduid als jongeman, wonend te Maaseik. Hij stond borg voor 32 rijksdaalders die aan Peter waren voorgeschoten om een paard te kopen. Als Peter het geld op de genoemde termijn niet teruggaf, zou Ruth betalen. Hij verbond daarvoor zijn persoon en zijn tegenwoordige en toekomstige goederen.

Beeld 961, linkerpagina. Op de middelste regels staan het bedrag, Peters naam en het doel van het voorschot. De precieze aanduiding van de voorschotgevers is in deze lezing opengehouden.

16 september 1702 · Nr. 190 · De verkoop

Jurgen Podtgieter, wonend in de vrije rijksstad Dortmund, verklaarde een bruine ruin met een ster aan het hoofd aan Peter vanden Bergh te hebben verkocht en geleverd. Hij verklaarde de prijs ontvangen te hebben. De prijsclausule vermeldt achttien en een halve patacon en vervolgens twaalf schellingen. Ruth Visschers en Vincent Cuijpers worden bij het slot als getuigen genoemd.

De twee stukken bevatten geen onderlinge verwijzing. De herhaling van Peters naam, Ruths betrokkenheid en de aankoop van een paard maken dezelfde Peter in beide akten sterk waarschijnlijk. Of het voorschot uit juli voor precies deze ruin bestemd was, blijft open.

Akte 184, beeld 961 Akte 190, beeld 965 Slot, beeld 966

Wie heeft de stukken getekend?

De oorspronkelijke beelden laten zien wie voor de notaris verscheen en aan wie het handmerk onder een akte toebehoort. Bij de vergelijking met de veerman is juist dat onderscheid beslissend.

Nr. 184, juli 1702

Onder de borgstelling staan Ruth Visschers en de twee getuigen Jan Broer Leners (naamvorm in de index) en Jan Otten, gevolgd door de notariële bekrachtiging. Peter wordt in de tekst genoemd als ontvanger van het voorschot.

Nr. 190, september 1702

Het slot noemt Ruth Visschers en Vincent Cuijpers als getuigen. Onder het stuk staan de ondertekeningen van de verkoper en de getuigen, gevolgd door de notaris. Bij Peter, de koper, staat geen handmerk.

30 november 1680, huwelijk met Harlindis

De Maaseikse huwelijksregel van Petrus vanden Berg en Harlindis Beners noemt het paar en de getuigen. Op het registerbeeld is bij deze inschrijving geen eigen ondertekening van de bruidegom zichtbaar.

29 december 1720, de veerman

Op folio 140v (beeld 821) staat uitdrukkelijk Peters handmerk, met zijn naam erbij. Het openingsblad noemt hem inwoner van Maaseik, veerman op Maastricht en ongeveer tachtig jaar oud. Zijn vrouw en kinderen worden niet genoemd.

15 mei 1722, testament Maria Bastiaens

De tekst verbindt Peter en Geertruijd met hun ouders Peter van den Bergh en Erlindis Beners. Op het slotblad schrijft de notaris bij het zichtbare kruis de naam Peter Daemen, een getuige. De tweede getuige heeft een afzonderlijk handmerk. Dit blad levert dus geen handmerk van vader of zoon Van den Bergh.

Bewijsstatus: Peter uit de paardenakten = de veerman blijft KANDIDAAT. De veerman = de echtgenoot van Harlindis Benaers blijft afzonderlijk NOG TE CONTROLEREN.

Huwelijksinschrijving Handmerk veerman Slotblad testament 1722

De pacht van het Maaseikse marktschip

Martin Boonen beschrijft een vaste verbinding tussen Maaseik en Maastricht voor reizigers en goederen. De stad verpachtte het marktschip jaarlijks. Volgens de beschreven ordonnanties moest de schipper in Maaseik wonen. Het schip legde op vrijdag in Maastricht aan en vertrok op zaterdag weer naar Maaseik.

Dat biedt een toets voor de verklaring van de veerman in 1720: Peter woonde in Maaseik en bezorgde volgens zijn verklaring op een vrijdagavond een pakje bij Elisabeth Polflijt. Zijn naam komt in het geraadpleegde artikel niet naar voren als pachter. De overeenkomst in plaats en weekdag geeft een zoekrichting. Een vaarbeweging, concessie of aanstelling van Peter is daarmee nog niet vastgesteld.

Welke archiefstukken zijn aangewezen?

Boonen leidt de namen van eerdere pachters af uit de stadsrekeningen. Hij verwijst naar 1610–1611, naar 1653–1654, folio 5, en naar 1668–1669. Voor de dienstregeling en tarieven verwijst hij naar het Registrum Statutorum, folio 59–60. Een andere publicatie verwijst uitdrukkelijk naar de stadsrekening 1719–1720 (noot 9).

Eerste zoekdoel is de ontvangstpost voor de pacht van het markt- of veerschip in de stadsrekening 1719–1720 en, indien overgeleverd, 1720–1721. Noteer wie pacht betaalde en of daarbij een borg, echtgenote, weduwe, erfgenaam of plaatsvervanger wordt genoemd. Een andere pachter zou Peters werkzaamheden als veerman op zichzelf niet uitsluiten. Het folio en een online reproductie van de rekening 1719–1720 zijn in deze ronde niet vastgesteld.

Bronnen en aansluiting bij het familiedossier

Rijksarchief Hasselt, oud notariaat, Franciscus Craens te Maaseik. De namenindex van het Documentatiecentrum Maaseik verwijst voor 5 juli naar IV–77a, nr. 184, en voor 16 september naar IV–79c, nr. 190. De hier gelezen opnamen staan op FamilySearch DGS 009052405. Links en volledige beelden volgen op blz. 4–6.

Eerder dossier over de veerman (1720)

M. Boonen, Het Huis Het Mercktschip, De Maaseikenaar 2002/4

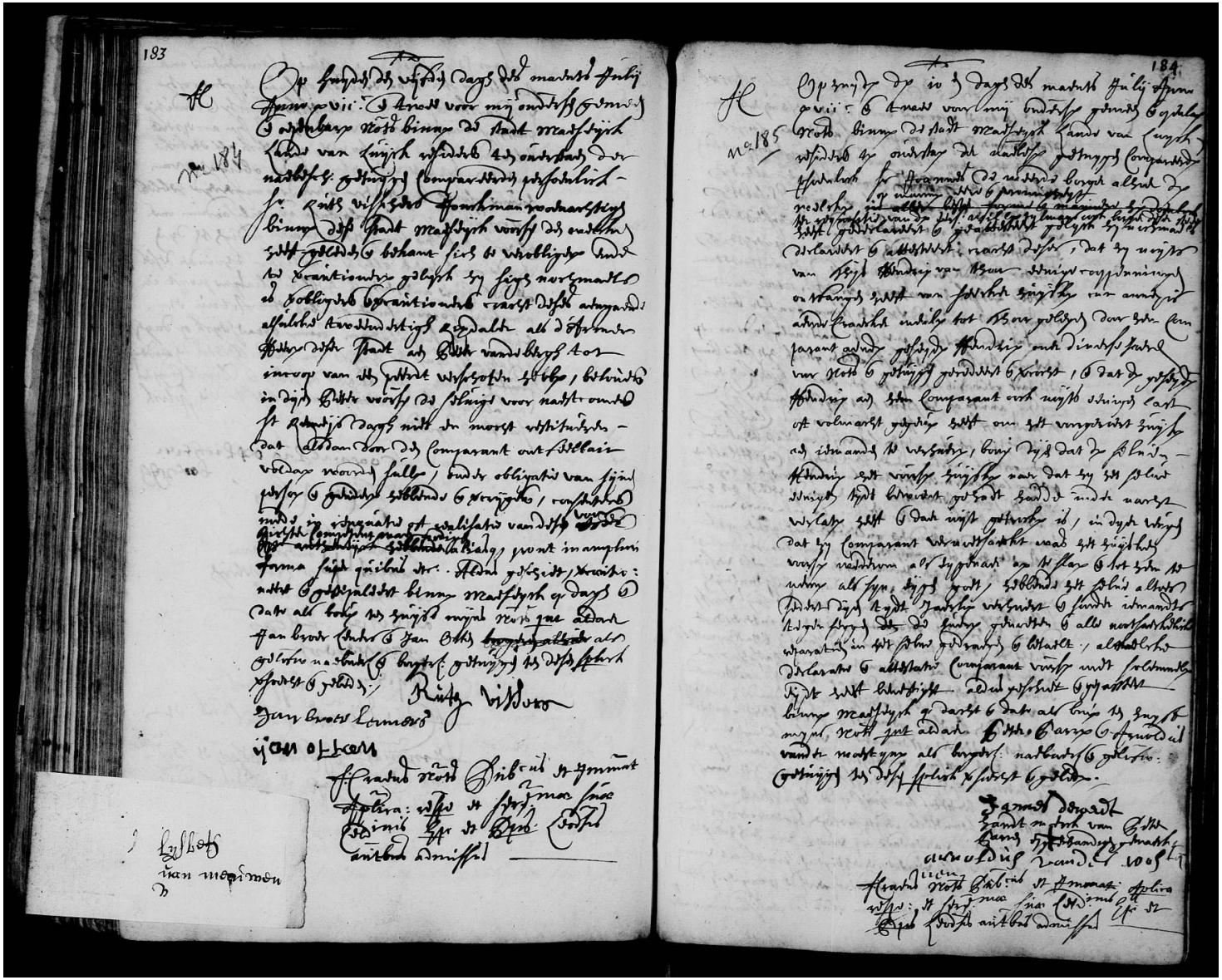
De Maaseikenaar 1985, nr. 2–3, stadsrekening 1719–1720, noot 9

Archief van de stad Maaseik

Nr. 184 · 5 juli 1702

De borgstelling beslaat de linkerpagina. Rechts begint nr. 185.

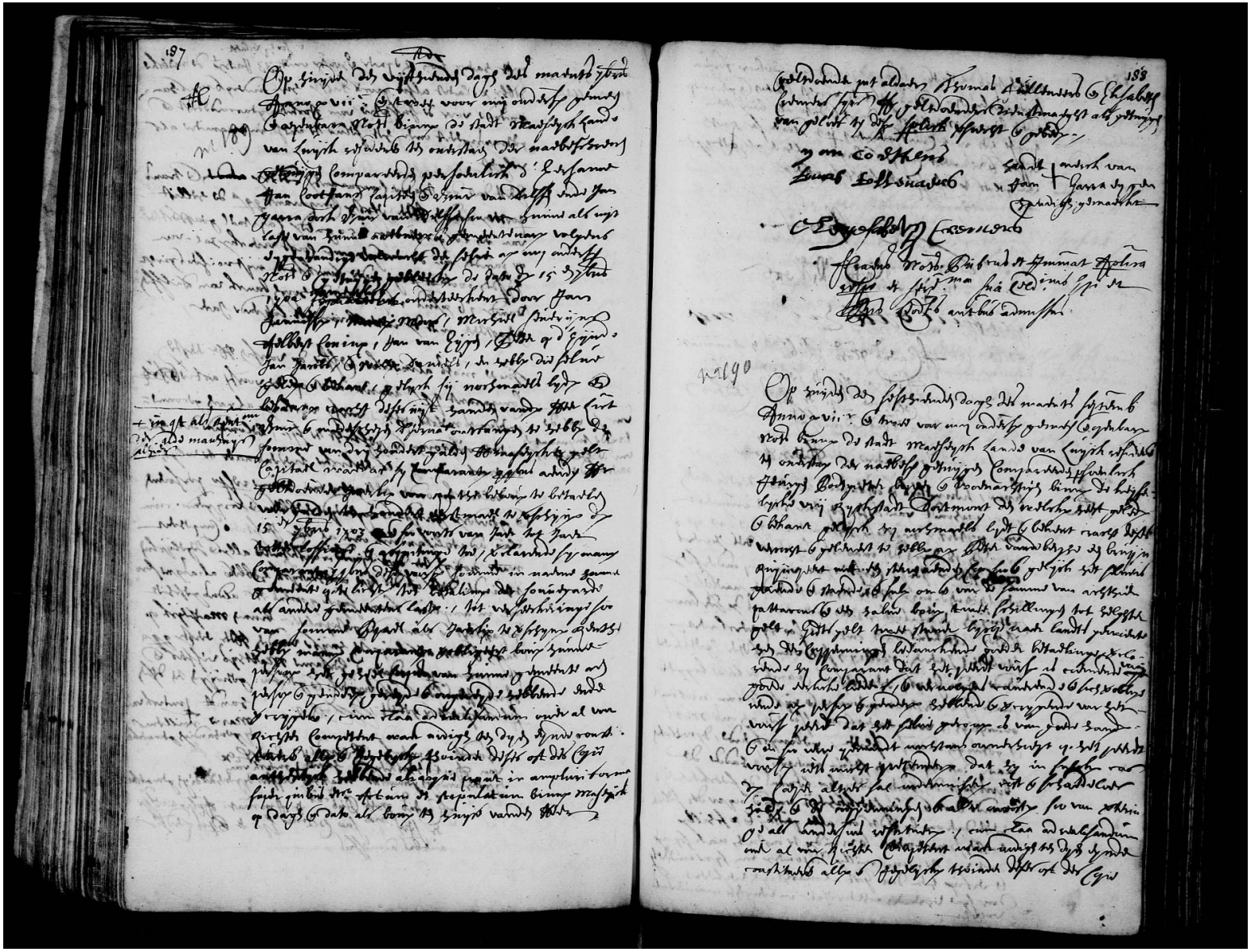
Open origineel bij FamilySearch

Nr. 190 · 16 september 1702

Op de rechterpagina, onder nr. 189, begint de verklaring van de verkoper.

Open origineel bij FamilySearch

Nr. 190 · slot en ondertekeningen

Linksboven eindigt de verkoopakte. Daaronder begint nr. 191.

Open origineel bij FamilySearch

